

Vērtēta Vidzemes gatavība klimata pārmaiņām

Kā klimata pārmaiņas ietekmēs Vidzemi, Latviju turpmāko gadu laikā un kā dažādas nozares spēs tām pielāgoties? Šis jautājums bija galvenais sarunu temats 29.maijā Cēsīs notikušajā diskusijā par Vidzemes reģiona ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānu. Diskusijā piedalījās dažādu nozaru pārstāvji, kuri vienuviet darba grupās identificēja nākotnes izaicinājumus un iespējamās rīcības, veicinot gatavību tām.

Diskusijā Cēsīs laika ziņu redaktors Toms Bricis ieskicēja esošās un nākotnes tendences Latvijā, mainoties klimatam. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, balstoties jaunākajos globālo klimata modeļu datos, atjaunojis nākotnes klimata scenārijus Latvijai līdz šī gadsimta beigām. T.Bricis stāsta, ka arī jaunākie scenāriji apliecina – Latvijā nākotnē ziemas turpinās kļūt siltākas, būs biežāki karstuma viļņi vasarās, nokrišņu sadalījums kļūs nevienmērīgāks gan laikā, gan telpā. Vasaras negaisiem būs tendence kļūt spēcīgākiem un postošākiem, taču jaunākajos scenārijos joprojām nav pārliecinošu signālu par rudens-ziemas vētru biežuma izmaiņām.

Turklāt viens no novērojumiem, kas saistīts ar klimata pārmaiņām Latvijā, ir vēja ātruma samazināšanās. Pētījumi un meteoroloģiskie dati liecina, ka vējš Latvijā pakāpeniski kļūst lēnāks. T. Bricis gan uzsver, ka Latvija nepaliks bez vēja, taču šīs

izmaiņas ir jāņem vērā, plānojot vēja enerģijas izmantošanu atjaunīgās enerģijas ražošanai. Pēdējos gados tiek novērots, ka vasaras mēnešos biežāk sastopamas tropiskās nakts, kad āra gaisa temperatūra nav zemāka par 20°C. "Tveicīgās vasaras rada būtisku ietekmi uz cilvēka veselību. Jāņem vērā, ka nākotnē pieaugs enerģijas patēriņš vasaras mēnešos, lai nodrošinātu ēku dzesēšanu," stāstīja Toms Bricis.

Lai precīzāk noteiktu īstenojamus pasākumus un samazinātu klimata pārmaiņu negatīvo ietekmi, svarīga ir starpnozaru sadarbība. Jāiesaista vietējā un valsts līmeņa organizācijas, sabiedrība, zinātnes un pētniecības institūcijas, lauksaimniecības nozare, enerģētika, veselības aprūpe, finanšu institūcijas, publiskā un privātā sektora sadarbība u.c. Diskusijā Cēsīs piedalījās vairāku nozaru pārstāvji, kuri strādāja darba grupās, vērtējot dažādu klimata risku iespējamību Vidzemē, to ietekmi uz nozarēm un steidzamākās rīcības, kuras ieviest jau tuvāko 10 gadu laikā. Tomēr svarīga ir ilgtermiņa stratēģiskā plānošana. Šobrīd sagatavošanā esošais atjaunotais Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns, pašvaldību plāni un arī Vidzemes reģiona enerģētikas un klimata rīcības plāns izvirza sasniedzamos mērķus līdz 2030. gadam. "Būtiski ir sagatavot reģiona klimatneitralitātes plānu. Tādā veidā reģions jau laicīgi varētu plānot ilgtermiņa rīcības, pieņemt pareizākus lēmumus SEG emisiju samazināšanai. Klimata pārmaiņu radīto risku apzināšana, pielāgošanās klimata pārmaiņām ir ļoti svarīga, tomēr, ja neveiksim pasākumus SEG emisiju mazināšanai, nākotnē būs vēl vairāk jāpielāgojas arvien pieaugošajām klimata pārmaiņām," stāstīja Einārs Mednis, Zemkopības ministrijas Lauksaimniecības ilgtspējīgas attīstības nodaļas Vecākais eksperts.

Sagatavojot enerģētikas un klimata plānu, ir jāņem vērā arī tas, ka vasarās nokrišņu sadalījums kļūst nevienmērīgs ar sausuma periodiem starp intensīvām lietusgāzēm. Piemēram, lai mazinātu pēkšņus plūdus un uzlabotu ūdens pārvaldību, ir nepieciešams modernizēt un stiprināt esošās drenāžas un ūdenssaimniecības sistēmas. Lauksaimniecībā - izmantot sausumizturīgas kultūras un uzlabot augsnes mitruma saglabāšanu. Pilsētvidē - plānot pilsētu attīstību, ņemot vērā plūdu un ekstrēmu nokrišņu risku, un veidot zaļās zonas, kas var palīdzēt samazināt plūdu risku. Kopumā ir būtiski jau šobrīd veicināt tādu infrastruktūru būvniecību vai to atjaunošanu, piemēram, ceļi, tilti un ēkas, kas būtu izturīgas pret klimata pārmaiņām.

Diskusijā izskanēja arī tādi ierosinājumi, kā zināšanu paaugstināšana, iedzīvotāju informētība un iesaiste šādu dokumentu sagatavošanā un pasākumu īstenošanā, padarot sabiedrību izturīgāku un gatavāku nākotnes pārmaiņām. "Eiropā vidēji 67% iedzīvotāji pēdējā gada laikā ir ko mainījuši dzīves stilā, lai mazinātu negatīvo ietekmi uz vidi, tostarp Latvijā - 45%, kas ir zemākais no visiem ES valstu rādītājiem", atsaucoties uz pētījumu (<https://www.arte.tv/sites/corporate/files/concerns-and-global-perception-of-the-eu-citizens.pdf>) stāstīja Anda Briede, Vidzemes plānošanas reģiona darba grupu vadītāja. Tas skaidrojams ar salīdzinoši nelielām, sajūtāmām klimata pārmaiņām Latvijā, kamēr Eiropas Dienvidos iedzīvotāji ik vasaru saskaras ar ekstremālu karstumu, postošiem ugunsgrēkiem un plūdiem.

Darba grupu rezultāti un ierosinājumi tiks ņemti vērā, sagatavojot Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānu. Otrā šāda veida darba grupa plānota 3.jūlijā Cēsīs, Vidzemes plānošanas reģionam aicinot vēlreiz vienuviet satikties nozares ekspertus, viedokļu līderus un interesentus. Detalizēta informācija drīzumā sekos.

Diskusiju organizēja EUROPE DIRECT VIDZEME centrs kopā ar Vidzemes plānošanas reģiona īstenoto Eiropas Savienības "Life" programmas projektu "Centrālās un Austrumeiropas ilgtspējīgas enerģētikas savienības reģionālo pārvalžu iniciatīvu izstrāde un ieviešana taisnīgas pārkārtošanās nodrošināšanai enerģētikas nozarē" (CEESEU-DIGIT) un Apvārsnis 2020 programmas projektu "Adaptīva mikroklimate pārvaldība lauksaimniecībā" (StarGate).

Visu atbildību par saturu uzņemas tā autori. Tas nekādā veidā neatspoguļo Eiropas Savienības oficiālo viedokli. Ne Eiropas Komisija, ne EASME neatbild par ievietotās informācijas izmantošanu.

Jautājumiem: Maija Rieksta, Vidzemes plānošanas reģions, e-pasts: maija.rieksta@vidzeme.lv, mob.nr. 26099521

Informāciju sagatavoja: Baiba Šelkovska, sabiedrisko attiecību speciāliste Vidzemes plānošanas reģionā. Saziņai: baiba.selkovska@vidzeme.lv